

СТАРЫ И НОВЫ ПОНЯТІЯ ЗА СИСТЕМА-ТА НА СВѢТА.

Подъ име-то «система на свѣта» разумѣвать объясненіе-то на **распоряданіе-то на всички тѣла, кои-то съставляватъ вещественна-та вселенная, и тѣхны-тѣ взаимны отношенія.** Другояче я наричатъ «Небесенъ механизъмъ»; и дѣйствително, ный си прѣдставляемы система-та на свѣта като една машина, на коя-то всички-тѣ части имѣтъ взаимна зависимость, и всички сж нагласены за една велика цѣль. «Первы-тѣ машины, кои-то человекъ е изнамѣрилъ за произвожданіе на нѣкой особенъ родъ движеніе», говори Адамъ Смитъ, «сж вынагы най-сложны; а слѣдующы-тѣ механицы открыватъ изобщо, че много по-лесно могѣтъ да са достигнѣтъ сжщы-тѣ дѣйствія, съ по-малко число колелета и двигатели, отъ колко-то были употребены въ начало-то. Сжщо тѣй и первы-тѣ системы вынагы сж най-заплетены, — системы при съставяніе-то на кои-то изобщо счита са за необходимо условіе да са допуца една особенна верига или едно начало, за съединеніе на всякой двѣ по видимому разединены помежду си явленія; но често са случава, че бива достаточно да са допустне **едно главно съединително начало** за да са свържѣтъ въ едно всички тѣзи разнородны явленія, кои-то са отнасятъ къмъ единъ и сжщый классъ!» Тѣзи бѣлѣжка въ чудна степень може да са приложи на астрономически-тѣ системы, на тѣхно-то начало и постепенно развитіе. Въ исторія-та на человекескыя умъ, твърдѣ е забѣлѣжителенъ този фактъ, че Астрономія-та е най-стара наука, коя-то съ голѣмъ успѣхъ са е разработвала още много време прѣди да са обърне вниманіе върху причины-тѣ на най-обыкновенны-тѣ явленія на земя-та. Въ умове-тѣ на непроевѣтены-тѣ человекы, вынагы е господствовало мнѣніе-то, че всички необыкновенны явленія на небе-то, каквы-то сж кометы-тѣ, огненны-тѣ метеоры и затмѣнія-та, сж прѣдвѣстницы на Божія гнѣвъ. Тѣзи е причина-та, дѣто таквызы явленія сж са наблюдавали въ всички времена съ много голѣмо вниманіе и подробно сж са записвали отъ съвременны-тѣ историцы. Освѣтъ това, мысль-та, че различны-тѣ положенія на звѣзды-тѣ сж тѣсно свързаны съ сждба-та не само на отдѣлны лица, но и на цѣлы народы, — тѣзи мысль е очевидно была обща, като наченемъ отъ най-ранны-тѣ вѣкове на исторія-та до наше време, — даже може да са каже, още и днесъ не са е махнѣла отъ умове-тѣ на необразованны-тѣ и легковѣрны-тѣ. Това мнѣніе е послужило за начало на Астрономія-та — искусство, кое-то, като са облѣга на знаніе-то на измѣнчивы-тѣ положенія на планеты-тѣ и звѣзды-тѣ, учило какъ да са проника прѣзь завѣса-та на бѣдѣще-то и да са прѣдсказва приближаваніе-то на превраты-тѣ както въ сама-та природа, тѣй и въ сждба-та на цѣли царства и отдѣлны лица. Тѣзи часть на астрология-та, коя-то са за-